EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

5. oktoober 2004 *

Kohtuasjas C-442/02,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel esitatud eelotsusetaotlus, mille esitas Conseil d'État (Prantsusmaa) 6. novembri 2002. aasta kohtuotsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. detsembril 2002, menetluses järgmiste poolte vahel:

Caixa Bank France

versus

Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie,

menetluses osales:

Banque fédérale des banques populaires jt,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann, J.-P. Puissochet ja J. N. Cunha Rodrigues (ettekandja-kohtunik) ning kohtunikud R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta ja K. Lenaerts,

kohtujurist: A. Tizzano,
kohtusekretär: vanemametnik M. Múgica Arzamendi,

arvestades kirjalikku menetlust ja 19. novembril 2003 toimunud kohtuistungit,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Caixa Bank France, esindaja: advokaat M. Dany ja peadirektor G. Castello,

— Banque fédérale des banques populaires e.a, esindaja: *avocat* ja *barrister* A. Barav,

— Prantsuse Vabariik, esindajad: R. Abraham, G. de Bergues, D. Petrausch ja F. Alabrune,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: M. Patakia ja G. Zavvos,

olles 25. märtsi 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ artikli 43 tõlgendamist.

Siseriiklik õiguslik raamistik

2 Käesolevas asjas kohaldatav Code monétaire et financier' artikkel L. 312-3 sätestab:

„Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on krediidiasutusel, kes võtab avalikkuselt vastu vahendeid nõudehoiuste või vähemalt viieaastase tähtajaga hoiuste avamiseks, keelatud ükskõik mil viisil maksta nende hoiuste pealt kõrgemat intressi, mis on kehtestatud panga- ja rahanduskorralduse komitee või majandusministri määrusega."

3 Panga- ja rahanduskorralduse komitee määrus nr 86-13, mis on kinnitatud majandus- ja rahandusministri 14. mai 1986. aasta otsusega (JORF, 15.5.1986, lk 6330), keelab nõudehoiuselt intressi maksmise.

4 Nimetatud keeldu kohaldatakse eurodes vääringustatud nõudehoiuste suhtes, mis on avatud Prantsusmaa alaliste elanike poolt, olenemata nende kodakondsusest.

Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

5 Prantsuse õiguse alusel tegutsev äriühing CaixaBank France (edaspidi „CaixaBank"), mille registrijärgne asukoht on Prantsusmaal ja mis on Hispaania õiguse alusel tegutseva äriühingu Caixa Holding'i tütarettevõtja, mille registrijärgne asukoht on Hispaanias ning mis omab osalust kontserni Caixa krediidiasutustes, mis tegutsevad selle nime all Hispaanias ja teistes Euroopa Liidu riikides, pakub alates 18. veebruarist 2002 Prantsusmaal nõudehoiuse konto avamist, millelt makstakse alates 1500-euroselt hoiuselt 2% aastaintressi. Panga- ja rahanduskorralduse komitee 16. aprilli 2002. aasta otsusega keelati esiteks CaixaBank'il sõlmida Prantsusmaa alaliste elanikega uusi eurodes vääringustatud nõudehoiuste lepinguid ning teiseks kohustati teda tühistama varem sõlmitud lepingute tingimused, mis nägid ette taolistelt hoiustelt intressi maksmise.

6 CaixaBank esitas nimetatud otsuse peale kassatsioonkaebuse Conseil d'État'le, kes otsustas kohtuasja menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kuna Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiiv 2000/12/EÜ kõnealust küsimust ei käsitle, kas siis liikmesriigi poolt tema territooriumil

seaduslikult tegutsevate pankadele kehtestatud keeld maksta nõudehoiustelt või muudelt tagasimakstavatelt vahenditelt intressi piirab asutamisvabadust?

2. Kui vastus esimesel küsimusele on jaatav, siis millistele üldistele huvidele saab taolise piirangu õigustamiseks vajaduse korral toetuda?"

Eelotsuse küsimused

7 Kõigepealt tuleb märkida, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiivi 2000/12/EÜ krediidiasutuste asutamise ja tegevuse kohta (EÜT L 126, lk 1) ei kohaldata kõnealuse põhikohtuasjaga sarnastel juhtudel eelkõige põhjusel, et kõnesolev direktiiv ei käsitle äriühingute asutamise piiranguid selliste äriühingute suhtes nagu CaixaBank, kes kasutavad asutamisvabadust ühes liikmesriigis teises liikmesriigis asutatud krediidiasutuste tütarettevõtjana.

8 Ülaltoodud küsimustega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas EÜ artikliga 43 on vastuolus liikmesriigi eeskirjad, millega keelatakse krediidiasutusel — teise liikmesriigi äriühingu tütarettevõtjal — maksta intressi eurodes vääringustatud nõudehoiuse kontodelt, mille on avanud esimese liikmesriigi alalised elanikud.

9 EÜ artiklis 43 sätestatud asutamisvabadus koostoimes EÜ artikliga 48 laieneb viimati nimetatud artikli tähenduses nii füüsilistele isikutele, kes on liikmesriigi kodanikud, kui ka juriidilistele isikutele. Arvestades kehtestatud erandeid ja tingimusi, hõlmab see õigust alustada ja teha igasugust tööd füüsilisest isikust ettevõtjana teise

liikmesriigi territooriumil, asutada ja juhtida ettevõtteid ning asutada esindusi, filiaale ja tütarettevõtjaid (vt eelkõige 11. mai 1999. aasta otsus kohtuasjas C-255/97: Pfeiffer, EKL 1999, lk I-2835, punkt 18).

10 Äriühingu CaixaBank õigusliku seisundi suhtes kohaldatakse ühenduse õigust EÜ artikli 43 sätete alusel.

11 EÜ artiklis 43 kehtestatakse asutamisvabaduse piiramise keeld. Taolise piiramisena saab käsitleda mis tahes piiranguid, mis keelavad, takistavad või muudavad nimetatud vabaduse kasutamise vähem atraktiivseks (vt eelkõige 30. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-55/94: Gebhard, EKL 1995, lk I-4165, punkt 37; 1. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-108/96: Mac Quen jt, EKL 2001, lk I-837, punkt 26, ning 17. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-79/01: Payroll jt, EKL 2002, lk I-8923, punkt 26).

12 Prantsuse õiguses ettenähtud keeld maksta nõudehoiuse kontodelt intressi takistab tõsiselt teiste liikmesriikide, välja arvatud Prantsusmaa, äriühingutel tegutseda viimati mainitud liikmesriigis asuva tütarettevõtja kaudu, mis mõjutab nende juurdepääsu turule. Seega tuleb seda käsitleda piiranguna EÜ artikli 43 tähenduses.

13 Ülalnimetatud keeld takistab krediidiasutustel — välisriigi äriühingu tütarettevõtjatel — koguda avalikkuselt kapitali, jättes nad ilma võimalusest nõudehoiuse kontodelt intressi makstes osutada tõhusamat konkurentsi krediidiasutustele, mis traditsiooniliselt tegutsevad asukoha liikmesriigis ja millel on laiaulatuslik esinduste võrgustik ning millel on seetõttu nimetatud tütarettevõtjatega võrreldes paremad võimalused avalikkuselt kapitali kogumiseks.

14 Seega kui krediidiasutused — välisriigi äriühingu tütarettevõtjad — otsivad võimalusi liikmesriigi turule sisenemiseks, on selleks kõige tõhusam viis tekitada konkurentsi nõudehoiuselt makstavate intresside kaudu. Seega muudab kõnealune keeld nende ettevõtete turulepääsu raskemaks.

15 Kuigi Prantsusmaa valitsus väitis kohtuistungil, et nõudehoiuse kontode kõrval eksisteerib sellega sarnaseid hoiustamise viise, nagu 15-päevane tähtajaline konto, mille suhtes ei kehti intressi maksmise keeld ja mis annab krediidiasutustele nagu CaixaBank võimaluse konkureerida Prantsusmaa krediidiasutustega avalikkuselt vahendite kogumisel ja suurendada sel teel nende Prantsusmaa turuosa, möönis kõnealune valitsus siiski, et erinevalt nõudehoiuse kontodest ei võimalda need kontod kasutada pangakaarte või -tšekke. Järelikult takistab asjaomane keeld CaixaBank'iga sarnastel krediidiasutustel koguda kapitali avalikkuselt, mida ei korva muude kontoliikide olemasolu, millelt intressi makstakse.

16 Vaidlustatud keelust tulenev kõnealuste tütarettevõtjate tegevuse ja arengu piirang on oluline eriti seetõttu, et avalikkuselt hoiuste vastuvõtmine ja krediidi andmine on krediidiasutuste põhitegevus (vt selle kohta eelkõige direktiivi 2000/12 I lisa artikli 1 punkt 1).

17 Kohtupraktikas väljakujunenud seisukoha kohaselt võib taoline meede, kui seda kohaldatakse iga vastuvõtva liikmesriigi territooriumil tegutseva isiku või ettevõtte suhtes, nagu käesoleval juhul põhikohtuasjas, olla õigustatud, juhul kui see vastab olulistele üldiste huvidega seotud vajadustele, on vajalik taotletava eesmärgi saavutamiseks ega lähe kaugemale sellest, mis on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik (vt eelkõige 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-424/97: Haim, EKL 2000, lk I-5123, punkt 57; eespool nimetatud kohtuasi Mac Quen jt, punkt 26, ning 15. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-439/99: komisjon *v.* Itaalia, EKL 2002, lk I-305, punkt 23).

18 Seega tuleb teha kindlaks, kas Prantsusmaa valitsuse esitatud põhjendused vastavad nendele kriteeriumidele.

19 Vaidlusalusest sättest tuleneva asutamisvabaduse piirangu õigustamiseks on Prantsusmaa valitsus viidanud nii tarbijakaitsele kui keskmise pikkusega ja lühiajaliste hoiuste kasutamise edendamisele.

20 Ühelt poolt on kõnesolev keeld esmajoones vajalik peamiste pangateenuste tasuta osutamise jätkamiseks. Nõudehoiuse kontodelt intressi maksmise sisseviimine tähendab panga poolt kantavate tegevuskulude märkimisväärset tõusu, mis selle korvamise eesmärgil põhjustaks arvete tasumise kallinemise ja mitmete käesoleval ajal tasuta osutatavate pangateenuste, eelkõige tšekkide väljastamise tasuliseks muutmise.

21 Sellele vaatamata peab rõhutama, et kuigi tarbijakaitse on kohustuslik nõue, mis võib õigustada EÜ asutamislepinguga tagatud põhivabaduse piiramist, on põhikohtuasja esemeks olev keeld meede, mis on laiem, kui silmaspeetava eesmärgi saavutamiseks vajalik, isegi kui see annab tarbijale teatavaid eeliseid.

22 Isegi kui eeldada, et nõudehoiuse kontodelt intressi maksmise keelu tühistamine toob tarbija jaoks paratamatult kaasa peamiste pangateenuste kallinemise või tšekkidega arveldamine muutub tasuliseks, võib seda eelkõige vaadelda kui tarbija võimalust valida intressita nõudehoiuse konto ja teatavate peamiste tasuta pangateenuste säilitamise ja nõudehoiuse konto, millelt makstakse intressi, ning krediidiasutuse õiguse nõuda tasu varem tasuta osutatud pangateenustelt, nagu tšekkide väljastamine, vahel.

23 Seoses Prantsuse ametiasutuste huviga edendada pikaajaliste hoiuste kasutamist tuleb rõhutada, et kuigi keeld maksta nõudehoiuse kontodelt intressi soodustab kahtluseta keskmise pikkusega ja lühiajalisi hoiuseid, läheb see meede sellele vaatamata kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik.

24 Lähtudes eelmärgitust, tuleb eelotsuse küsimustele vastata nii, et EÜ artikliga 43 on vastuolus liikmesriigi eeskirjad, millega keelatakse krediidiasutusel — teise liikmesriigi äriühingu tütarettevõtjal — maksta intressi eurodes vääringustatud nõudehoiuse kontodelt, mille on avanud esimesena mainitud liikmesriigi alalised elanikud.

Kohtukulud

25 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega kaasnenud kohtukulusid, v.a põhikohtuasja poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

EÜ artikliga 43 on vastuolus liikmesriigi eeskirjad, millega keelatakse krediidiasutusel — teise liikmesriigi äriühingu tütarettevõtjal — maksta intressi eurodes vääringustatud nõudehoiuse kontodelt, mille on avanud esimesena mainitud liikmesriigi alalised elanikud.

Allkirjad